

Kirjallisuutta – Litteratur

Ahneuden valtakunta

HARVEY, DAVID (2006). *Spaces of global capitalism*. 154 s. Verso, London.

Teos perustuu David Harveyn vuonna 2004 pitämiin Hettner-luentoihin ja -seminaareihin Heidelbergissä Saksassa. Artikkeleista mielenkiintoisin käsittelee uusliberalismia ja luokkajaon vahvistumista. Harvey osoittaa poleemisesti mutta hyvin argumentoiden, kuinka uusliberalistinen politiikka on vahvistanut luokkajakoa. Viime vuosien talouskasvun hedelmät ovat jakautuneet epätasaisesti ja vahvistaneet omistavan luokan valtaa ja taloudellista mahtia.

Kapitalismin laajenemista Harvey pitääkin globaalina projektina, jossa yhä syrjäisemmät taloudet ja alueet saadaan markkinatalouden kautta osaksi kapitalistista järjestelmää. Myös julkisen sektorin palvelujen ulkoistaminen sekä yleisemminkin toimintojen tuotteistaminen ovat osa tätä globaalia missiota. Harveyn mielestä myös kansainväliset järjestöt toteuttavat tätä tehtävää. Maailmanpankki ja Maailman kauppajärjestö ovat etunenässä vakiinnuttamassa ja laajentamassa kapitalismia, jossa ovelimmat pääsevät hyötymään voitoista ja pääoman tuotoista. Harveyn mielestä globaalien talouden kehityksen tuottaa ensi sijassa kapitalistinen ahneus.

Analyysi on terävää makrotason tulkintaa suhteellisen abstraktein käsittein. Näin se jää varsin deduktiiviseksi päättelyksi kapitalismin logiikasta vailla vaihtoehtoja ja muunlaisten kokemusten analyysiä. Harveyn kritiikkiin voi monilta osin yhtyäkin, mutta erityyppisten talousjärjestelmien vertailu antaisi paljon mielenkiintoisemman lopputuloksen. Monet viime vuosisadan talous- ja yhteiskuntakokeiluthan päättyivät huonosti ja seurauksena oli kapitalistisen tuotantomuodon maailmanlaajuinen renessanssi. Kun mikään tuotantomuoto ei ole ikuinen, uuden utopioiden rakentaminen olisi ollut paikallaan. Tältä osin Harvey on melko niukkasanainen.

Harvey on huolissaan myös uuskonservatismista, jonka vahvistuminen merkitsee liberalismien vapauksien rajoittamista ja kollektiivisten hyveiden ja arvojen nostamista yhteiskunnan arvoperustaksi. Tämä liberalistisen moninaisuuden rajoittaminen ulottuu pohjoisamerikkalaisesta arvokonservatismista islamilaiseen fundamentalismiin. Myös monet Aasian taloudet ovat tästä esimerkkejä. Näissä oloissa kapitalismi voi toimia. Se liittoutuu uuden uuskonservatismiin kanssa ja muodostaa yhteisen valtaeliitin. Näin syntyvät edulliset olot lisäarvon tuottamiselle. Poliittisesti siirtyä uusliberalismista fundamentalistisiin suuntauksiin näyttää johtavan geopolittisen sanelupolitiikan yleistymiseen neuvotteluiden sijaan, puolin ja toisin.

Toisessa artikkelissaan Harvey rakentaa perusteita teorialleen epätasaisesta maantieteellisestä kehityksestä. Lähtökohdانا on marxilainen tulkinta kapitalismin kehityksestä. Ajattelutapa on sinällään varsin toimiva. Harvey näyttää yhdistävän paljon usklassisen talousajattelun ja periaatteiden tulkintaa teoriaansa. Ote on oppikirjamai-

sen pelkistävä eikä siinä ole paljonkaan uutta. Tässä artikkelissa kaikki teoriat on tulkittu osaksi kapitalismin logiikkaa. Mielenkiintoisinta on valtion toiminnan pitäminen keskeisenä osana tätä logiikkaa. Harveyn mukaan valtio on alistainen kapitalismille, ja siten valtio ja alueelliset hallintojärjestelmät ovat rakentuneet sen tarkoitukseen varten. Vaikka Harvey onnistuu hyvin kuvaamaan kapitalismin spatiaalisuutta, maantieteellisyys erilaisten kulttuurien ja instituutioiden järjestelmänä jää vähälle huomiolle. Hän ei viittaakaan esimerkiksi uusimpaan talousmaantieteelliseen tutkimukseen ja teoretisointiin, joka kiinnittää huomiota tuotantomuotojen kehitykseen ja erilaisuuteen alueellisesti.

Kirjan loppuun liitettyssä esseessä Harvey tulkitsee aiempia määrittämiään absoluuttisesta, relatiivisesta ja relationaalisesta tilasta nykykehityksen valossa (Harvey 1973). Niitä voi käyttää niin syyskuun 11. päivän tapahtumien kuin nykyisen tietotekniikan luomien virtuaalitulojenkin tulkinnassa. Parhaimmillaan Harvey on käsitellessään eri tilojen keskinäisiä suhteita ja joustavaa ja rinnakkaista soveltamista. Lähestymistavalleen uskollisena hän lopuksi tulkitsee tilan käsitteitä marxilaisen talousteorian näkökulmasta. Laatimaansa kuvioon hän on vyöryttänyt runsaasti terminologiaa. Parempaan lopputulokseen olisi päässyt pitäytymällä olennaisessa ja selittämällä käsitteiden tulkintaa.

Teos sopii hyvin ”ahneuden ajasta” ja kapitalismin logiikasta kiinnostuneille. Omaksumista helpottaa marxismin peruskäsitteiden hallinta sekä perinteisten aluekehityksen teorioiden ja talousmaantieteen tuntemus. Teos on innostavaa iltalukemista opiskelijalle ja tutkijalle tai muutoin asiasta kiinnostuneelle, mutta se on turhan suppea yleiseksi oppikirjaksi. Harvey on sujuva kirjoittaja, joka kykenee välttämään sanomansa selkeästi. Sanoma on globaali ja myyvä. Esimerkit ovat siinä määrin yleisiä, että niitä sekä niiden teoreettisia tulkintoja voivat ymmärtää akateemisen sivistyksen saaneet ja tiedotusvälineitä seuraavat missä päin tahansa. Näyttääkin siltä, että Harvey käyttää itse tuotteistamisen periaatteita, joita hän arvostelee. Hän on tuotteistanut kirjansa globaaleille markkinoille. Sen lukeneena innostuikin kysymään, kuinka paljon teosta myytäisiin, jos se käännettäisiin kiinaksi. Minkälaisia kustantamisen talousoppeja Harvey voisi tällöin soveltaa, jotta voisi välttyä vaurastumiseltaan Isossa Omenassa ja osoittaa tietä globaalisti nykyistä tasa-arvoisempaan tulevaisuuteen?

KIRJALLISUUS

Harvey, David (1973). *Social justice and the city*. 336 s. Edward Arnold, London.

MARKKU TYKKYLÄINEN
*Maantieteen oppiaineryhmä,
Joensuun yliopisto*